

Rolnummer 5870
Arrest nr. 184/2014 van 10 december 2014

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende de artikelen 1675/13, § 3, en 1675/13bis, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek, gesteld door de Arbeidsrechtbank te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, P. Nihoul en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 25 februari 2014 in zake M.A. en F.A., in aanwezigheid van de Federatie van Socialistische Mutualiteiten van Brabant/Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten en van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, alsook in aanwezigheid van Mr. Jill Van Eecke, in haar hoedanigheid van schuldbemiddelaar, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 3 maart 2014, heeft de Arbeidsrechtbank te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden de artikelen 1675/13, § 3, en 1675/13*bis*, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij schulden die uit de schending van wetgevingen van openbare orde zijn ontstaan, anders behandelen ?

Is er specifiekere schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre socialezekerheidsinstellingen die het slachtoffer van sociale fraude zijn, hun schuldvorderingen opgenomen zien in een plan dat in een kwijtschelding van schulden voorziet, terwijl slachtoffers die lichamelijke schade hebben geleden en schuldeisers van een onverschoonbare gefailleerde hun schuldvorderingen van een dergelijke opname vrijgesteld zien ? ».

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. F. Gosselin, advocaat bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend.

Bij beschikking van 17 september 2014 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers P. Nihoul en E. Derycke te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 8 oktober 2014 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 8 oktober 2014 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

In een dossier inzake collectieve schuldenregeling met betrekking tot M.A. en F.A. legt de schuldbemiddelaar, die de onmogelijkheid vaststelt om een minnelijke aanzuiveringsregeling op te stellen, bij de Arbeidsrechtbank te Brussel een proces-verbaal van niet-bevinding neer. Zij suggereert de Rechtbank een evolutieve gerechtelijke aanzuiveringsregeling op te stellen met een kwijtschelding van schulden in kapitaal, hetzij gedeeltelijk, hetzij volledig. De Rechtbank stelt vast dat de schulden van de personen die schuldbemiddeling genieten, uitsluitend sociale prestaties inhouden die onterecht zijn verkregen, ingevolge de deelneming van M.A. aan sociale fraude. Zij besluit daaruit dat het gaat om burgerlijke schulden die uit een misdrijf zijn ontstaan maar merkt op dat het karakter van openbare orde ervan te dezen geen gevolgen heeft, aangezien de wetgever de fiscale en strafrechtelijke schulden niet heeft uitgesloten van de mogelijkheid van een kwijtschelding in het kader van een collectieve schuldenregeling. Zij vraagt zich evenwel af of er een discriminatie bestaat aangezien de kwijtschelding van schulden daarentegen wordt uitgesloten voor de schulden die het herstel vormen van de lichamelijke schade die door het slachtoffer van een misdrijf is geleden en voor de schulden van een onverschoonbare gefailleerde. Zij stelt het Hof bijgevolg de voormelde vraag.

III. *In rechte*

- A -

De Ministerraad gedraagt zich naar de beoordeling van het Hof.

- B -

B.1.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op de artikelen 1675/13, § 3, en 1675/13bis, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek.

Artikel 1675/13 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt :

« § 1. Indien de maatregelen voorzien in artikel 1675/12, § 1, niet volstaan om de in artikel 1675/3, derde lid, genoemde doelstelling te bereiken, kan de rechter, op vraag van de schuldenaar, besluiten tot elke andere gedeeltelijke kwijtschelding van schulden, zelfs van kapitaal onder de volgende voorwaarden :

- alle goederen die voor beslag in aanmerking komen, worden te gelde gemaakt op initiatief van de schuldbemiddelaar. De verdeling heeft plaats met inachtnaam van de gelijkheid van de schuldeisers onverminderd de wettige redenen van voorrang;

- na de tegeldemaking van de voor beslag vatbare goederen maakt het saldo, nog verschuldigd door de schuldenaar, het voorwerp uit van een aanzuiveringsregeling met inachtnaam van de gelijkheid van de schuldeisers, behalve wat de lopende onderhoudsverplichtingen betreft, bedoeld in artikel 1412, eerste lid.

Onverminderd artikel 1675/15, § 2, kan de kwijtschelding van schulden maar verkregen worden als de schuldenaar de door de rechter opgelegde aanzuiveringsregeling heeft nageleefd, en behoudens terugkeer van de schuldenaar tot beter fortuin vóór het einde van de gerechtelijke aanzuiveringsregeling.

§ 2. Het vonnis duidt de looptijd van de gerechtelijke aanzuiveringsregeling aan, die ligt tussen drie en vijf jaar. Artikel 51 is niet van toepassing.

§ 3. De rechter kan geen kwijtschelding verlenen voor volgende schulden :

- de onderhoudsgelden die niet vervallen zijn op de dag van de uitspraak houdende vaststelling van de gerechtelijke aanzuiveringsregeling;

- de schulden die een schadevergoeding inhouden, toegestaan voor het herstel van een lichamelijke schade veroorzaakt door een misdrijf;

- de schulden van een gefailleerde die overblijven na het sluiten van het faillissement.

§ 4. In afwijking van de voorgaande paragraaf kan de rechter kwijtschelding verlenen voor de schulden van een gefailleerde die overblijven na een faillissement waarvan de sluiting is uitgesproken met toepassing van de wet van 18 april 1851 op het faillissement, de bankbreuk en de opschorting van betaling. Deze kwijtschelding kan niet worden verleend aan de gefailleerde die veroordeeld werd wegens eenvoudige of bedrieglijke bankbreuk.

§ 5. Met inachtneming van artikel 1675/3, derde lid, kan de rechter wanneer hij de regeling opstelt, bij bijzonder gemotiveerde beslissing afwijken van de artikelen 1409 tot 1412, zonder dat de inkomsten waarover de verzoeker beschikt minder kunnen bedragen dan de bedragen bedoeld in artikel 14 van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

§ 6. Wanneer de rechter de regeling opstelt, moet hij toezien op de prioritaire betaling van de schulden, die het recht van de verzoeker en zijn gezin om een menswaardig leven te leiden in het gedrang brengen ».

Artikel 1675/13*bis* van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt :

« § 1. Als blijkt dat geen enkele minnelijke of gerechtelijke aanzuiveringsregeling mogelijk is omdat de verzoeker over onvoldoende middelen beschikt, neemt de bemiddelaar deze vaststelling op in het in artikel 1675/11, § 1, bedoelde procesverbaal, met een met redenen omkleed voorstel dat de toekenning van een totale kwijtschelding van de schulden en de eventuele maatregelen die er naar zijn mening mee gepaard moeten gaan, rechtvaardigt.

§ 2. De rechter kan in dergelijk geval de totale kwijtschelding van de schulden toestaan zonder aanzuiveringsregeling en onverminderd de toepassing van artikel 1675/13, § 1, eerste lid, eerste streepje, 3 en 4.

§ 3. Deze beslissing kan gepaard gaan met begeleidingsmaatregelen, waarvan de duur vijf jaar niet mag overschrijden.

Artikel 51 is niet van toepassing.

§ 4. De kwijtschelding van de schulden is verworven, behoudens terugkeer tot beter fortuin binnen vijf jaar die volgen op de beslissing.

§ 5. De beslissing kan gedurende vijf jaar herroepen worden onder de in artikel 1675/15 bedoelde voorwaarden ».

B.1.2. Uit het verwijzingsvonnis blijkt dat aan het Hof een vraag wordt gesteld over de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van een eventueel verschil in behandeling tussen de sociale instellingen die het slachtoffer van sociale fraude zijn, wier schuldvorderingen kunnen worden opgenomen in een plan dat in een kwijtschelding van schulden voorziet, en de schuldeisers, enerzijds, van de dader van een misdrijf dat hun lichamelijke schade heeft berokkend, en, anderzijds, van een onverschoonbaar verklaarde gefailleerde, wiens schuldvorderingen niet in een dergelijk plan kunnen worden opgenomen.

B.2.1. De procedure van collectieve schuldenregeling, ingevoerd bij de wet van 5 juli 1998 betreffende de collectieve schuldenregeling en de mogelijkheid van verkoop uit de hand van de in beslag genomen onroerende goederen, heeft tot hoofddoel de financiële situatie te herstellen van een schuldenaar met overmatige schuldenlast door hem met name ertoe in staat te stellen voor zover mogelijk zijn schulden te betalen en tegelijkertijd te waarborgen dat hij zelf en zijn gezin een menswaardig leven kunnen leiden (artikel 1675/3, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij artikel 2 van de voormelde wet van 5 juli 1998). De financiële situatie van de persoon met overmatige schuldenlast wordt in kaart gebracht en de ongecontroleerde druk van de schuldeisers valt voor die persoon weg dankzij het optreden van een schuldbemiddelaar, die luidens artikel 1675/6 van hetzelfde Wetboek wordt aangewezen door de rechter die voorafgaandelijk uitspraak heeft gedaan over de toelaatbaarheid van de vordering tot collectieve schuldenregeling. De beschikking van toelaatbaarheid doet een toestand van samenloop ontstaan tussen de schuldeisers en heeft de opschorting van de loop van de intresten en de onbeschikbaarheid van het vermogen van de verzoeker tot gevolg (artikel 1675/7 van hetzelfde Wetboek).

B.2.2. De schuldenaar stelt aan zijn schuldeisers voor een minnelijke collectieve aanzuiveringsregeling te treffen, onder toezicht van de rechter; die kan een gerechtelijke aanzuiveringsregeling opleggen indien geen akkoord wordt bereikt (artikel 1675/3). Die ontstentenis van akkoord wordt vastgesteld door de bemiddelaar (artikel 1675/11). De gerechtelijke aanzuiveringsregeling kan een aantal maatregelen bevatten, zoals het uitstel of de herschikking van betaling van de schulden of de gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de moratoire intresten, vergoedingen en kosten (artikel 1675/12) en, indien die maatregelen het niet mogelijk maken de financiële situatie van de schuldenaar te herstellen, elke andere gedeeltelijke kwijtschelding van schulden, zelfs van kapitaal, op voorwaarde dat de in artikel 1675/13 vastgestelde voorwaarden in acht worden genomen.

Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 1675/13, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek blijkt dat die paragraaf is opgevat en aangenomen met de bedoeling rekening te houden met de realiteit van de overmatige schuldenlast :

« [...] schuldenaars zijn onvermogen en de economische logica mag niet aanvaarden dat deze personen zich verschansen in de ondergrondse economie en een gewicht voor de maatschappij blijven. Zij moeten opnieuw in het economisch en sociaal stelsel worden

opgenomen door hen de mogelijkheid te geven een nieuwe start te nemen » (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nrs. 1073/1-1074/1, p. 45).

B.2.3. Indien geen enkele minnelijke of gerechtelijke regeling mogelijk is omdat de verzoeker over onvoldoende middelen beschikt, machtigt artikel 1675/13*bis*, ingevoegd bij de wet van 13 december 2005 houdende bepalingen betreffende de termijnen, het verzoekschrift op tegenspraak en de procedure van collectieve schuldregeling, de rechter ertoe de volledige kwijtschelding van de schulden, met uitzondering van de in artikel 1675/13, § 3, opgesomde schulden, toe te kennen.

B.2.4. Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 1675/13 blijkt verder dat de wetgever strenge voorwaarden heeft gesteld aan de kwijtschelding van de schulden in hoofdsom :

« In principe gebeurt de gerechtelijke aanzuiveringsregeling zonder kwijtschelding van schulden in hoofdsom.

Bovendien kan de rechter, op verzoek van de schuldenaar, een grotere kwijtschelding van schulden beslissen dan deze bedoeld bij het vorig artikel, inzonderheid op de hoofdsom, maar mits naleving van heel strenge voorwaarden en modaliteiten, inzonderheid de tegeldemaking van alle goederen waarop beslag kan worden gelegd, conform de regels betreffende de gedwongen tenuitvoerlegging.

Het spreekt voor zich dat deze maatregel slechts zal worden beslist indien de rechter deze onontbeerlijk acht in bijzonder ernstige toestanden van overmatige schuldenlast, waarin de schuldenaar niet over voldoende middelen beschikt om zijn schuldeisers terug te betalen » (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nrs. 1073/1-1074/1, p. 44).

B.2.5. Evenzo, toen hij artikel 1675/13*bis* heeft ingevoegd, heeft de wetgever gepreciseerd dat het aangewezen was aan de rechter de mogelijkheid te bieden een volledige kwijtschelding van schulden toe te kennen « indien dit het enige sociaal toelaatbare antwoord is en dit van aard is om volledig te beantwoorden aan het principe van het respecteren van de menselijke waardigheid » en dat « de rechter begeleidende maatregelen [kan] opleggen » (*Parl. St.*, Kamer, 2003-2004, DOC 51-1309/001, p. 21).

B.3. Wanneer de wetgever een categorie van personen wil beschermen om hen « opnieuw in het economisch en sociaal stelsel [...] [op te nemen] door hen de mogelijkheid te geven een nieuwe start te nemen » (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nrs. 1073/1-1074/1, p. 45) en hij daartoe toestaat dat een gerechtelijke aanzuiveringsregeling een kwijtschelding van schulden bevat,

behoort het tot zijn beoordelingsbevoegdheid de categorieën van schuldeisers aan te wijzen aan wie die kwijtschelding van schulden niet kan worden opgelegd. Hij mag daardoor evenwel geen onverantwoorde verschillen in behandeling teweegbrengen.

B.4.1. De wetgever heeft de toelaatbaarheid van het verzoekschrift tot collectieve schuldenregeling niet afhankelijk gemaakt van de voorwaarde dat de schulden niet te wijten zijn aan een opzettelijke of een zware fout. Daarenboven heeft hij noch de schulden die voor strafrechtelijke veroordelingen uitgesproken geldboeten inhouden, noch de fiscale of sociale schulden uitgesloten van de mogelijkheid tot gedeeltelijke of volledige kwijtschelding door de rechter.

B.4.2. Hij heeft daarentegen de schulden die een schadevergoeding inhouden, toegestaan voor het herstel van een lichamelijke schade veroorzaakt door een misdrijf, uitgesloten van de gedeeltelijke of volledige kwijtschelding in het kader van de collectieve schuldenregeling, uitsluiting die wordt verantwoord door de overweging dat de kwijtschelding van die schulden in dat geval bijzonder onbillijk zou zijn (*Parl. St.*, Senaat, 1997-1998, nr. 1-929/5, p. 46).

B.4.3. Bij zijn arresten nr. 175/2006 van 22 november 2006 en nr. 162/2012 van 20 december 2012 heeft het Hof geoordeeld dat die uitsluiting niet in strijd was met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.5.1. De wetgever heeft ook uitdrukkelijk bepaald dat de schulden van een gefailleerde die blijven bestaan na de sluiting van het faillissement, niet konden worden kwijtgescholden. Die uitsluiting werd verantwoord door het feit dat het «logisch [is] dat, wanneer de handelsrechtbank beslist heeft om aan een gefailleerde het voordeel van de verschoonbaarheid [op grond van de artikelen 80 en volgende van de faillissementswet van 8 augustus 1997], en dus van een kwijtschelding van schulden, te weigeren, op deze beslissing niet meer kan worden teruggekomen in het kader van een latere procedure van collectieve schuldenregeling » (*Parl. St.*, Kamer, 1996-1997, nrs. 1073/1-1074/1, p. 47).

B.5.2. Door de schulden die blijven bestaan na de sluiting van het faillissement, uit te sluiten van de mogelijkheid te worden kwijtgescholden, beoogde de wetgever de wetgeving inzake faillissement en de wetgeving inzake collectieve schuldenregeling, wat betreft de kwijtschelding van schulden, op elkaar af te stemmen. Meer specifiek wilde hij vermijden dat

personen die als handelaar-natuurlijke persoon failliet werden verklaard later in een burgerlijke procedure kwijtschelding zouden kunnen verkrijgen van de schulden die overbleven na het sluiten van het faillissement waarvoor zij niet verschoonbaar waren verklaard. Hij wenste niet dat op dat punt de uitspraak van de handelsrechter en die van de beslagrechter met elkaar in tegenspraak zouden komen.

B.5.3. Bij zijn arresten nr. 83/2004 van 12 mei 2004 en nr. 139/2004 van 22 juli 2004 heeft het Hof geoordeeld dat het uitsluiten van de schulden die na de sluiting van het faillissement blijven bestaan, van de mogelijkheid te worden kwijtgescholden in het kader van de collectieve schuldenregeling, redelijk verantwoord was.

B.6. Zoals in B.3 is vermeld, behoort het tot de beoordelingsbevoegdheid van de wetgever, rekening houdend met het doel dat hij nastreeft door de collectieve schuldenregeling in te voeren, te beslissen welke de schulden zijn die niet gedeeltelijk of volledig door de rechter kunnen worden kwijtgescholden. Aangezien, enerzijds, het uitsluiten van de schulden die een schadevergoeding inhouden, toegestaan voor het herstel van een lichamelijke schade veroorzaakt door een misdrijf, en, anderzijds, het uitsluiten van de schulden van de gefailleerde die niet verschoonbaar is verklaard, redelijk verantwoord zijn om de in B.4 en in B.5 vermelde redenen, heeft de wetgever de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet geschonden door te oordelen dat het niet opportuun was ook de schulden die uit een inbreuk op de sociale wetgeving zijn ontstaan, uit te sluiten van de mogelijkheid te worden opgenomen in een collectieve aanzuiveringsregeling die in een kwijtschelding van schulden voorziet.

B.7. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De artikelen 1675/13, § 3, en 1675/13*bis*, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet in zoverre zij de schuldvorderingen van de socialezekerheidsinstellingen die het slachtoffer van sociale fraude zijn, niet uitsluiten van de mogelijkheid te worden opgenomen in een plan dat in een kwijtschelding van schulden voorziet.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 10 december 2014.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels